

บทที่ 2

แนวความคิดการกลั่นกรองคดี และระบบการดำเนินคดีอาญา

การกลั่นกรองคดีก่อนการประทับฟ้อง ถือเป็นมาตรการหนึ่งของศาลที่ใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของคำฟ้อง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์อย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการใช้อำนาจของชั้นเจ้าพนักงานได้รับการตรวจสอบและเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งในบทนี้จะได้ศึกษาถึงแนวความคิดของระบบการดำเนินคดีอาญา และการกลั่นกรองคดี โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

2.1 แนวความคิดการกลั่นกรองคดี

ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระบบคือ การค้นหาความจริงระบบตรวจสอบข้อเท็จจริง (Inquisitorial System) ซึ่งใช้อยู่ในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) และการค้นหาความจริงระบบต่อสู้ระหว่างคู่ความ (Adversariat System) ซึ่งใช้อยู่ในกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law)

2.1.1 แนวความคิดของการกลั่นกรองคดีของระบบตรวจสอบข้อเท็จจริง (Inquisitorial system)

ระบบตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นระบบการค้นหาความจริงที่จัดอยู่ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งเป็นระบบกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุด โดยมีที่มาจากระบบกฎหมายโรมัน (Roman Law)¹ การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้มีอิทธิพลในประเทศภาคพื้นยุโรป ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน² โดยมีวิวัฒนาการเริ่มแรกเกิดจากการชำระความของพระโรมันคาทอลิกในสมัยโบราณ โดยมีคู่กรณีสองฝ่าย คือฝ่ายที่ไต่สวนหรือผู้กล่าวหา กับฝ่ายที่ถูกไต่สวนหรือผู้ถูกกล่าวหา การพิจารณาคดีของระบบนี้ใช้ผู้พิพากษาเป็นผู้ทำการไต่สวน ดังนั้นผู้พิพากษาจึงมีบทบาทในการสืบหาข้อเท็จจริงและสืบพยานมากกว่าศาลในระบบกล่าวหาหรือระบบต่อสู้ ในระบบนี้ศาลอาจเรียก

---

¹ ประพันธ์ นัยโกวิท. (2539, ธันวาคม). “การอำนวยความสะดวกธรรมเนียมในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ.” *บทบัญญัติ*, หน้า 55.

² โสภณ รัตนกร. (2543). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย: ตุลาการ* (ใน รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย). หน้า 154.

พยานมาสืบเอง หรือถามพยานเอง หากมีคนอื่นประสงค์จะถามต้องขออนุญาตศาลก่อนทนายความ
อัยการเป็นเพียงผู้ช่วยศาลในการหาข้อเท็จจริง³ เท่านั้น

กระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงของระบบนี้ แต่เดิมนั้น ไม่ได้แยก “การสอบสวนและ
ฟ้องร้อง” ออกจาก “การพิจารณาและพิพากษาคดี” ลักษณะของการดำเนินคดีไม่มีโจทก์และจำเลย
มีแต่เพียงผู้ไต่สวน ซึ่งหมายถึง ศาลหรือผู้พิพากษาเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาตั้งแต่เริ่มคดีจนกระทั่ง
ตัดสินคดี และมี “ผู้ถูกไต่สวน” ซึ่งมีฐานะและสภาพเป็นเพียง “วัตถุ”(Object) แห่งการซักฟอกใน
คดีเท่านั้น ผู้ไต่สวนมีหน้าที่ค้นหาความจริงที่เป็นปรปักษ์กับผู้ถูกไต่สวน และค้นหาพฤติการณ์
ต่างๆ ที่เป็นผลร้ายกับผู้ถูกไต่สวนด้วย ซึ่งสภาพของผู้ถูกไต่สวนจึงเป็น “กรรมในคดี”⁴ อีกทั้ง
ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีมีอำนาจอย่างไม่จำกัดในการไต่สวนคดีและผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ได้รับการ
ปรึกษาจากทนายหรือได้รับความคุ้มครองจากข้อสันนิษฐานที่ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาล
จะพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (Presumption of Innocence) ผู้ถูกไต่สวนจะไม่ได้รับการ
คุ้มครองจากหลักการให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (privilege against selfincrimination) รวมถึง
สิทธิอื่นใดที่บุคคลดังกล่าวควรจะได้รับ จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้จึงนำมาสู่การทรมานร่างกายของ
ผู้ถูกไต่สวนให้รับสารภาพ โดยเกิดขึ้นมากในประเทศเยอรมนีและประเทศอื่นในทวีปยุโรปใน
สมัยนั้น⁶

จากข้อเสียของการดำเนินคดีระบบนี้ได้นำไปสู่การปรับปรุงระบบการตรวจสอบ
ข้อเท็จจริงเสียใหม่ โดยเน้นถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหามากยิ่งขึ้น
 อีกทั้งมีระบบการตรวจสอบการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา โดยเฉพาะประเทศเยอรมนีได้
มีการนำระบบไต่สวนแบบใหม่ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ Due Process⁷ ของอเมริกามาใช้ โดยมี
จุดมุ่งหมายเพื่อนำไปสู่ความสมดุลระหว่างความน่าเชื่อถือในการค้นหาความจริงและการปกป้อง
ผู้ถูกกล่าวหา⁸

³ โสภณ รัตนกร. เล่มเดิม หน้า 134-155.

⁴ คณิต ฒ นคร. (2540). “ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ.” ใน *รวมบทความด้านวิชาการของ
ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร อัยการสูงสุด*. หน้า 31-33.

⁵ Joachim Herrmann. (1981). “The German Criminal Justice System: The Trial Phase Appellate and
Review Procedure.” In *The Criminal Justice System of the Federal Republic of Germany* (Toulouse:
Association Internationale de Droit Penal). p. 65.

⁶ Ibid. p. 65.

⁷ Due Process คือมาตรการที่ยึดถือกฎหมายเป็นสำคัญและมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ
บุคคลเป็นหลัก

⁸ Joachim Hermann. Op.cit. p. 65.

พัฒนาการของระบบวิธีพิจารณาความอาญา ระบบตรวจสอบข้อเท็จจริงสมัยใหม่กำเนิดขึ้น ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ ดังนี้

1) การเกิดขึ้นขององค์กรอัยการในประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 การก่อตั้งองค์กรอัยการขึ้นเป็นผลพวงของความไม่เป็นธรรมในกระบวนการสอบสวน ฟ้องร้องและตัดสินคดีอาญา⁹ การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้แยกอำนาจสอบสวนและฟ้องร้องออกจากองค์กรศาลในระบบไต่สวนเดิมมาไว้ที่องค์กรใหม่เรียกว่า “อัยการ”¹⁰ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการดำเนินคดีโดยศาลตามระบบไต่สวนเดิมที่ให้ศาลหรือผู้พิพากษามีอำนาจตั้งแต่การสอบสวนฟ้องร้องจนกระทั่งตัดสินคดี มาสู่การฟ้องคดีอาญาโดยอัยการ ซึ่งเรียกหลักนี้ว่า “การฟ้องคดีตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” เริ่มแรกนั้นอัยการทำหน้าที่เป็นทนายว่าความในศาลเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับพระมหากษัตริย์และบรรดาเจ้าศักดินา ความสำคัญของอัยการเพิ่มขึ้นตามบทบาทของกษัตริย์ที่มีต่อสังคม โดยเฉพาะเมื่อกษัตริย์เปลี่ยนฐานะจากเดิมที่เป็นเพียงหัวหน้าของบรรดาเจ้าศักดินามาสู่ฐานะที่เป็นตัวแทนของสมาชิกทั้งหมด ผู้ทำหน้าที่ปราบปรามการกระทำความผิดทั้งหลายที่ทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคม อัยการจึงได้กลายมาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่ทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนรัฐ¹¹

2) ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 19 การค้นหาความจริงในระบบการไต่สวนเดิมได้ถูกพัฒนาให้เป็นระบบการไต่สวนในระบบใหม่ โดยมีพื้นฐานแนวความคิดจากลัทธิเสรีนิยม แนวความคิดด้านสิทธิมนุษยชน และความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชน ซึ่งทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความคุ้มครองจากการกระทำต่างๆ ที่เป็นการละเมิด และที่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา¹² อำนาจของกษัตริย์ที่ถือเป็นอำนาจเด็ดขาดได้ถูกจำกัดลง มีการบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อให้การคุ้มครองชีวิต เสรีภาพของประชาชน ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชน และประชาชนมีความไว้วางใจผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้อำนาจของกษัตริย์อีกต่อไป¹³

⁹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2541). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. หน้า 215.

¹⁰ ซาคี ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์. (2541). “ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา: ข้อพิจารณาสำหรับการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย.” อัยการนิเทศ. หน้า 60.

¹¹ อุคม รัฐอมฤต. (2535). “การฟ้องคดีอาญา.” ใน รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. หน้า 484.

¹² Joachim Hermann. Op.cit. p. 66.

¹³ Ibid. p. 66.

2.1.2 รูปแบบการกลั่นกรองคดีขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง

องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ต่างก็มีหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริง ศาลในระบบนี้จะเข้ามาสอบถามค้นหาความจริงด้วยตนเองซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับระบบกล่าวหาหรือระบบต่อสู้ของคู่ความ ซึ่งศาลจะเข้ามาก้าวเข้ามามีบทบาทน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีอาญาในระบบนี้จะมีลักษณะของการสร้างลักษณะที่เป็นภาวะวิสัย (Objectivity) โดยองค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้องจะต้องมีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง และไม่เข้าข้างฝ่ายใด โดยให้มีกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรอย่างเคร่งครัด อีกทั้งให้ความเชื่อมั่นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างมากในการตรวจสอบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงของคดี¹⁴ ทั้งตำรวจและอัยการต่างก็มีความสำคัญและได้รับความไว้วางใจในบทบาทการตรวจสอบความจริง โดยเฉพาะศาลมีบทบาทอย่างสูงในการรวบรวมเอกสารเพื่อนำมาพิจารณาเกี่ยวกับคดี และทำหน้าที่เรียกพยานมาสืบ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการสืบพยาน¹⁵ ทั้งในกระบวนการตรวจสอบคดีในชั้นก่อนฟ้องและกระบวนการตรวจสอบคดีในชั้นหลังฟ้อง

2.2 รูปแบบการตรวจสอบคดีของระบบการต่อสู้ระหว่างคู่ความ (Adversarial System)

2.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบคดีของระบบต่อสู้ระหว่างคู่ความ

ระบบต่อสู้ระหว่างคู่ความนี้ใช้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยมีที่มาจากระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ และใช้อยู่ในประเทศที่เป็นรัฐในอาณานิคมของอังกฤษ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง¹⁶ ระบบนี้ยึดหลักการที่ว่า “คู่ความมาศาลในฐานะเท่าเทียมกัน” (on equal footing) ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางมิให้คู่ความเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เป็นระบบกฎหมายที่ถูกปรุงแต่งโดยศาลหรือผู้พิพากษา โดยการวางข้อเท็จจริงที่เกิดเป็นข้อพิพาทแล้วศาลวางหลักเกณฑ์เพื่อเป็นเหตุผลในการชี้ขาดตัดสินคดี โดยมีลักษณะเน้นทางปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีของกฎหมาย ซึ่งทำให้กฎหมายถูกพัฒนาไปเองภายใต้หลัก “เหตุผลในคำพิพากษา” กฎหมายจะมีลักษณะไม่เป็นระเบียบ และไม่สอดคล้องกันและ

¹⁴ Ibid. p. 66.

¹⁵ Robin C. A. White. (1999). *The English Legal System in Action*. p. 45.

¹⁶ โสภณ รัตนกร. เล่มเดิม. หน้า 154.

เข้าใจได้ยาก แต่ข้อดีของระบบกฎหมายดังกล่าวคือมีความยืดหยุ่นอันเนื่องมาจากไม่ได้ยึดมั่นในตัวอักษรจนเกินไป

2.2.2 รูปแบบการตรวจสอบคดีขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง

โดยลักษณะการดำเนินคดีเริ่มต้นจากการที่เอกชนกล่าวหากันว่ากระทำความผิดทางอาญาและฟ้องร้องให้ศาลตัดสิน ในขณะที่คู่ความฝ่ายหนึ่งกล่าวหาฟ้องร้องเพื่อให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิเสนอข้อต่อสู้เพื่อหักล้างข้อกล่าวหา¹⁷ ซึ่งผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในฐานะคู่ความที่มีสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งนี้โจทก์ผู้ฟ้องคดีอาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจ หรือประชาชนซึ่งอาจเป็นใครก็ได้ (anyone)¹⁸

หน้าที่ในการค้นหาความจริงเป็นเรื่องที่ฝ่ายผู้กล่าวหาำพยานหลักฐานมาสู้ต่อศาล โดยอีกฝ่ายจะมีสิทธิถามค้านเพื่อทำลายน้ำหนักพยานหลักฐานของฝ่ายผู้กล่าวหา¹⁹ เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาคดีโดยการต่อสู้ (trial by battle)²⁰ ซึ่งมีที่มาว่าเป็นการต่อสู้ของบุคคล 2 ฝ่าย ภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอนตายตัว ต่อหน้าผู้พิพากษาที่ปราศจากอคติต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด²¹

แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเข้ามาป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และจะถือว่าให้เป็นหน้าที่ของประชาชนต่อสู้กันเองดังเช่นคดีแพ่งไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบคดีอาญาเพื่อให้ได้ความจริงและนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ในระบบการดำเนินคดีอาญาระบบการต่อสู้นี้จะแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ²² โดยมีลักษณะพิเศษที่สำคัญคือการนำเสนอคดีเป็นของฝ่ายโจทก์ (อัยการ) และฝ่ายจำเลย ส่วนศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางและมักจะไม่ว่างเข้ามาเกี่ยวข้องการเตรียมคดีและการนำเสนอพยานหลักฐานของโจทก์และจำเลย²³ ศาลจะทำหน้าที่ตัดสินคดีโดยการรับฟังพยาน

¹⁷ อุดม รัฐอมฤต. เล่มเดิม. หน้า 481.

¹⁸ โดยเฉพะประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Public prosecution) ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้.

¹⁹ ชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์. เล่มเดิม. หน้า 57.

²⁰ โสภณ รัตนากร. เล่มเดิม. หน้า 154.

²¹ อุดม รัฐอมฤต. เล่มเดิม. หน้า 481.

²² คณิต ผนคร. เล่มเดิม. หน้า 33.

²³ Robin C. A. White. Op.cit. p. 45.

หลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำสืบ ไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานที่ได้รับจากภายนอกได้²⁴ และจะมีบทบาทเพียงเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดคดีเท่านั้น

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในการดำเนินคดีอาญาในยุคปัจจุบันนี้รัฐต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดำรงและอัยการในฐานะองค์กรของรัฐซึ่งมีความสามารถในการค้นหาความจริงอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด แต่กลับใช้อำนาจในการตรวจสอบคดีไปในทางที่เป็นการเอาเปรียบต่อผู้ถูกกล่าวหา ถึงกับมีนักกฎหมายบางท่าน²⁵ กล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันของคุณค่าในการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาเอาไว้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการค้นหาพยานหลักฐานทั้งตำรวจหรืออัยการมักจะมีแนวโน้มเอียงที่จะค้นหาพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีได้เกิดขึ้น

2.3 เปรียบเทียบรูปแบบการตรวจสอบคดีอาญาแบบตรวจสอบข้อเท็จจริงกับแบบต่อสู้ระหว่างคู่ความ

ระบบตรวจสอบข้อเท็จจริงชั้นก่อนการพิจารณาของศาล มีลักษณะที่ให้อำนาจองค์กรของรัฐทุกฝ่ายมีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยในชั้นเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานสามารถตรวจสอบค้นหาความจริงได้อย่างกว้างขวาง ส่วนศาลก็ต้องมีความกระตือรือร้นในการตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยตนเองโดยจะต้องไม่วางเฉย เป็นไปตามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบนี้จะมีรูปแบบการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่มีลักษณะถ่วงดุลอำนาจกันอย่างมาก

ซึ่งจะแตกต่างจากรูปแบบการตรวจสอบคดีอาญาในระบบต่อสู้ระหว่างคู่ความ ซึ่งมีลักษณะของการดำเนินคดีอาญาที่แยกหน้าที่ “การสอบสวนและฟ้องร้อง” และหน้าที่ “พิจารณาและพิพากษาคดี” ออกจากกันโดยสิ้นเชิง จึงทำให้บทบาทของศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางและให้คู่ความแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริง ส่งผลให้การตรวจสอบข้อเท็จจริงมีลักษณะที่ให้อำนาจคู่ความแต่ละฝ่ายเสนอพยานหลักฐาน ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาที่อีกฝ่ายได้กล่าวหาดังนั้นลักษณะการตรวจสอบข้อเท็จจริงในชั้นก่อนการพิจารณาคดีจะมีลักษณะการให้อำนาจแก่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงในกระบวนการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นอย่างมาก ตำรวจและอัยการจะมีบทบาทที่สำคัญในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดี ศาลจะมีบทบาทที่น้อยมากในการ

²⁴ N. Gary Holten and Lawson L. Lamar. (1991). *The Criminal Courts: Structures, Personnel, and Procedure*. p. 24.

²⁵ Susan McKenzie and S. Kunalen. (1996). *English Legal System: Blackstone's Law Questions & Answers*. p. 101.

ค้นหาความจริงในชั้นนี้เพราะบทบาทที่ถูกกำหนดมาให้ต้องวางเฉยในการค้นหาความจริง การตรวจสอบคดีอาญาจึงมีลักษณะของการให้คู่ความโต้แย้งกันภายใต้กติกาที่ศาลเป็นผู้ควบคุม

2.4 หลักการดำเนินคดีอาญา

หลักการดำเนินคดีอาญา มีอยู่ 3 หลัก คือ

- 1) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน (Private Prosecution)
- 2) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution)
- 3) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution)

2.4.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน (Private Prosecution)

เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาดั้งเดิมของทุกสังคมที่รวมตัวกันเป็นรัฐ ซึ่งการชี้ขาดตัดสินคดีความในสังคม เป็นภารกิจของผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้แทนของหัวหน้าการดำเนินคดีอาญาดั้งเดิมจึงเป็นเรื่องของเอกชนผู้เสียหายที่จะฟ้องผู้กระทำความผิดต่อตนเองต่อองค์กรชี้ขาดของรัฐคือศาล การดำเนินคดีอาญาดั้งเดิมจึงปะปนกันกับการดำเนินคดีแพ่ง กล่าวคือ นอกจากผู้เสียหายจะฟ้องให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดต่อคนแล้วจะมีการเรียกค่าเสียหายควบคู่กันไปด้วย การดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนผู้เสียหายจึงเป็นเรื่องของการต่อสู้กันระหว่างเอกชนคนหนึ่งกับเอกชนอีกคนหนึ่ง โดยมีคนกลางคือศาลเป็นผู้ชี้ขาดตัดสิน และโดยทั่วไปเป็นการดำเนินคดีที่มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากการดำเนินคดีแพ่ง²⁶

2.4.2 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน จะใช้ในกฎหมายอังกฤษ ซึ่งถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายในความผิดนั้นหรือไม่ บนพื้นฐานความคิดที่ว่าประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แม้ในเวลาต่อมาประเทศอังกฤษจะได้จัดตั้ง The Crow Prosecution Service ขึ้นในปี ค.ศ. 1985 เพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีต่อศาล โดยมีอัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีที่ตำรวจเป็นผู้ฟ้อง และให้คำแนะนำแก่ตำรวจในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป แต่ก็ไม่ได้ทำให้กลายเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ เพียงแต่กำหนดให้มีบุคคลทำหน้าที่ฟ้องคดี ซึ่งเป็นนักกฎหมายเข้ามาช่วยเหลือเพื่อให้การฟ้องคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง ส่วนดุลพินิจที่จะดำเนินคดีอาญายังคงอยู่ที่ตำรวจมากกว่า²⁷

²⁶ คณิศ ณ นคร. (2549). “บทบาทศาลในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์ 49. หน้า 49.

²⁷ John Sprack. (2200). *Emmins on Criminal Procedure* (ninth edition). pp. 57-63.

2.4.3 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ บนพื้นฐานที่ว่ารัฐเป็นผู้เสียหายต่อการที่มีผู้กระทำความผิดทุกคดี เพราะสังคมได้รับความเสียหาย ถือว่าเป็นการทำลายความสงบสุขของส่วนรวมรัฐจึงต้องเป็นผู้ดำเนินการในความผิดนั้นๆ ได้แก่ พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้อง ส่วนตำรวจมีหน้าที่ในการช่วยเหลือพนักงานอัยการ ประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีบางประเทศได้เปิดโอกาสให้เอกชนสามารถดำเนินการนำเสนอคดีต่อศาลได้เอง ได้แก่ กฎหมายของประเทศเยอรมนี จะอนุญาตให้เอกชนฟ้องคดีได้บางฐานความผิดที่กฎหมายกำหนด²⁸ ส่วนกฎหมายฝรั่งเศส ผู้เสียหายต้องฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาเพื่อบังคับให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาได้²⁹

สำหรับการดำเนินคดีอาญาของไทยใช้ระบบการฟ้องคดีคู่ขนาน (Parallel prosecution) คือ ให้อำนาจทั้งเจ้าพนักงานของรัฐ และให้ราษฎรซึ่งเป็นผู้เสียหาย เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้เอง ไม่ว่าจะเป็คดีความผิดประเภทใด การฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยจึงแยกพิจารณาออกเป็น 2 ระบบ คือ

- 1) ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ
- 2) ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยเอกชน³⁰

ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ หมายถึง การฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ แต่เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการจะฟ้องคดีโดยไม่ผ่านการสอบสวนไม่ได้³¹ ดังนั้นการฟ้องคดีของพนักงานอัยการจึงต้องผ่านการสอบสวนคดีโดยพนักงานสอบสวน โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

²⁸ Gerold Harfst, Otto A. Schmidt. (1989). **German Criminal Law: The Code of Criminal Procedure, The Youth Court. Law.** (Bavaria: difo druck). Section 374. p. 117.

²⁹ อุทัย อาทิเวช. (2548, มีนาคม). “สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส.” บทบัญญัติ, เล่มที่ 61 ตอนที่ 1. หน้า 2-16.

³⁰ สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์. (2534). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพยานหลักฐานสำหรับรัฐศาสตร์.** หน้า 25.

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 120.

2.5 การดำเนินคดีและการกลั่นกรองคดีชั้นพนักงานสอบสวน

2.5.1 การดำเนินคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวน

การสอบสวนคดีอาญาเป็นขั้นตอนภายหลังจากเมื่อได้มีการกระทำความผิดแล้ว และเป็นกระบวนการขั้นต้นในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด การสอบสวนอาญาเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะใช้อำนาจหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหมดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 ได้กำหนดอำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินคดีอาญาไว้ดังนี้ “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ” จึงเห็นได้ว่าหลักการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนใช้หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย

การทำงานของพนักงานสอบสวนมีลักษณะคล้ายคลึงกับทุกประเทศ กล่าวคือ เป็นการกระทำฝ่ายเดียวและเป็นความลับ เพราะเป็นการรวบรวมทำความเข้าใจในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงขั้นต้นในลักษณะข้อมูลดิบ โดยไม่มีการตรวจสอบจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามคงมีแต่พยานฝ่ายผู้เสียหาย และพยานหลักฐานอื่นๆที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาตามที่เห็นสมควรและถือเป็นความลับ โดยบุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าร่วมฟัง แม้กระทั่งทนายผู้ต้องหา เว้นแต่การเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา³²

การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ย่อมส่งผลให้พนักงานสอบสวนเกิดความเชื่อมั่นว่าพยานหลักฐานที่ตนเองรวบรวมมานั้นถูกต้องสมบูรณ์เพียงพอต่อการดำเนินคดี และสามารถพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยไม่ผ่านการตรวจสอบอาศัยเพียงคำให้การของฝ่ายผู้เสียหาย และพยานแวดล้อม ทำให้การของผู้ต้องหา แล้วทำความเสนอสำนวนคดีสรุปความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง เสนอพนักงานอัยการ จึงทำให้การรวบรวมพยานของพนักงานสอบสวนอาจเกิดความบกพร่อง อันส่งผลให้พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม เพื่อเพียงพอต่อการสรุปความเห็นว่าจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องต่อไป

จากการศึกษาและในทางวิชาการมีความเห็นว่า ประเทศไทยยึดถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ซึ่งบนพื้นฐานของหลักการดังกล่าวทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงตั้งแต่ในชั้นเจ้าพนักงานจับกุมชั้นสอบสวนและชั้นศาล ฉะนั้น พนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานเฉพาะที่ใช้ยืนยันว่า

³² กุลพล พลวัน. “หลักการใช้ดุลยพินิจทางอาญาของอัยการ.” รพี 45 คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสถาน สมัยที่ 54 สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 91.

ผู้ต้องหากระทำผิดอย่างเดียวกันได้ไม่ แต่การจรรยาบรรณพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความจริง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย บทบัญญัติที่สนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าวปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98 (1) เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรา 138 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตหรือความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

หลักการดำเนินคดีอาญาของไทยถือ “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” บนพื้นฐานที่ว่า “ทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ค้นหาความจริง” ตั้งแต่ชั้นจับกุมจนถึงชั้นศาล ดังนั้น ตำรวจจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เป็นผลดีและผลร้ายต่อผู้ถูกกล่าวหา เพราะในคดีอาญาใช้หลักการตรวจสอบค้นหาความจริง ตำรวจจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการจับกุมเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานต้องมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) คือ ต้องค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง จนกว่าจะมั่นใจว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง เมื่อตำรวจเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนต่ออัยการ อัยการก็จะสามารถใช้ดุลพินิจที่ถูกต้องในการฟ้องผู้ต้องหาต่อไปซึ่งจะส่งผลต่อการพิจารณาคดีของศาลด้วย

2.5.2 การกลั่นกรองคดีโดยพนักงานสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

เห็นได้ว่า การที่พนักงานสอบสวนจะทราบถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดนั้น พนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพียงเพื่อใช้ยืนยันผู้ต้องหาอย่างเดียวนั้นไม่ได้ โดยพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานอันเป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เนื่องจากคดีอาญาตัดสินด้วยความจริงและการที่จะวินิจฉัยว่าสิ่งใดจริงหรือไม่ ต้องฟังความทุกฝ่าย เพราะหากพนักงานสอบสวนเชื่อตั้งแต่ต้นว่าผู้ต้องหากระทำผิดแล้ว ก็ไม่อาจถือว่าการดำเนินการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิด หากแต่เป็นการสอบสวนเอาผิดผู้ถูกกล่าวหาเพียงอย่างเดียว โอกาสที่บุคคลต่างๆ ไปจะตกเป็น

รับแจ้งรับคำร้องทุกข์
วันที่..... 25 ก.ค. 2555.....
เลขทะเบียน..... 247970.....
เลขเรียกหนังสือ.....

ผู้ต้องหามาควบคุมและสอบสวนทันที โดยไม่ได้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในเบื้องต้นเสียก่อน กล่าวคือพนักงานสอบสวนจะเชื่อตามคำให้การของผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหาตั้งแต่ต้นนั่นเอง ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะไม่มีหลักกฎหมายบังคับให้พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนมากนักเพียงใด อีกทั้งไม่มีบทบังคับให้พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนพยานฝ่ายผู้ต้องหา เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนมักจะไม่นับสอบสวนพยานฝ่ายผู้ต้องหา โดยบอกปิดให้ผู้ต้องหานำพยานไปสืบในชั้นศาล ทำให้มีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาโดยไม่เป็นธรรม เว้นแต่เมื่อผู้ต้องหากล่าวอ้างผู้ใดเป็นพยาน กรณีนี้พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำพยานที่ผู้ต้องหาได้กล่าวอ้างไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานและพิสูจน์พยานผู้ต้องหาเสียแต่ชั้นต้น ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย ระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 8.2 แก่ใจโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2538 นอกจากนี้ ในระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีข้อ 216 วรรคสอง บัญญัติว่า “...ให้พนักงานสอบสวนสืบหาหลักฐานอันเกี่ยวแก่คดีทุกชนิดให้เต็มความสามารถเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหากัน เพื่อที่จะได้รู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด” ประกอบกับข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ว่าด้วยระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีข้อ 254 วางหลักไม่ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนพยานฝ่ายผู้ต้องหา ฉะนั้นจึงทำให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนมุ่งไปทางรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเป็นหลักสำคัญ

การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดทั้งที่เป็นผลดีและผลร้ายตลอดจนเหตุบรรเทาโทษที่เกี่ยวกับการกระทำและตัวของผู้ต้องหาด้วย เพราะการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเราเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงเช่นเดียวกับระบบกฎหมายของประเทศในภาคพื้นยุโรป ด้วยเหตุนี้องค์กรของรัฐทุกฝ่ายไม่ว่าศาล อัยการ และตำรวจต้องร่วมมือกันและมีความเชื่อมโยงของฝ่ายต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางกฎหมายและทางปฏิบัติ

ฉะนั้นการสอบสวนจึงต้องเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้ต้องหา และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา

พยานหลักฐานที่ต้องรวบรวมนั้นจึงมี 3 ชนิด คือ

- 1) พยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานที่ยันผู้ต้องหา
- 2) พยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาหรือเป็นประโยชน์กับผู้ต้องหา และ
- 3) พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษผู้ต้องหา³³

³³ คณิต ฌ นคร. เล่มเดิม. หน้า 432.

นอกจากนี้ในการสอบสวนผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะกระทำการใดๆ อันเป็นการ ล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น ไม่ได้³⁴ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาผู้ต้องหาเป็นประธานในคดีมีความอิสระในการ ตัดสินใจ และเมื่อพนักงานสอบสวนถามปัญหาส่วนตัวของผู้ต้องหาแล้วต้องแจ้งข้อหาให้ทราบ³⁵ และพนักงานต้องแจ้งสิทธิที่ผู้ต้องหาจะสารหรือไม่ให้สาร ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ พนักงานใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าตนเองมีสิทธิ ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 134/4

ฉะนั้น พนักงานสอบสวนเมื่อต้องรับผิดชอบในการสอบสวนในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จึง ต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่มีอยู่ในคดีนั้นๆ โดยจัดลำดับและแสวงหาพยานหลักฐานให้มากที่สุด และพยานที่ดีที่สุด อันได้แก่ ประจักษ์พยาน ซึ่งรู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งจะทำให้ศาลพิพากษาลงโทษ จำเลยได้ ถ้าไม่สามารถรวบรวมติดตามหาประจักษ์พยานได้ ต้องพิจารณาค้นคว้าหาพยาน พฤติการณ์เหตุแวดล้อมกรณีมาเพื่อประกอบพยานหลักฐานอื่น ซึ่งพยานแวดล้อมดังกล่าวก็มี นำหนักทำให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้ หรือในคดีอุกฉกรรจ์ การรวบรวมค้นหาพยานซึ่งเป็น ประจักษ์พยานหรือพยานแวดล้อมเป็นสิ่งที่ยากลำบาก เนื่องจากพยานเกรงกลัวอิทธิพลผู้ต้องหา หรือพยานไม่ยอมเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีกลัวเสียเวลาไม่ยอมเป็นธุระ อีกทั้งกลัวอันตราย ที่จะตามมากับตนเองและครอบครัว เหตุต่างๆ ที่มีอยู่ทำให้พนักงานสอบสวนหาพยานได้ยากลำบาก พนักงานสอบสวนคงต้องหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการสอบสวนให้คดี กระง่างชัด มีน้ำหนักน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดหลายคดีที่พนักงานสอบสวนรับมอบ ตัวผู้ต้องหามาจากตำรวจซึ่งทำหน้าที่สืบสวน โดยผู้ต้องหารับสารภาพ พนักงานสอบสวนก็มักไม่ ขวนขวายติดตามหาพยานหลักฐานอื่นๆ คงมีเพียงพยานบอกเล่าและคำรับสารภาพประกอบการนำชี้ ที่เกิดเหตุ และพนักงานสอบสวนก็ไม่ดำเนินการสอบสวนให้รวดเร็วเพื่อให้สามารถส่งสำนวนการ

³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหาห้าม มีให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลัง บังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น”

³⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเองหรือปรากฏว่าผู้ใด ซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ”

สอบสวนให้อัยการมีเวลาพิจารณาเพื่อหาเหตุผลพร้องหรือพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์และพิจารณาสั่งสอบสวนเพิ่มเติม

การกั้นกรองคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ถือมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไม่ดี และเพียงพอก็อาจทำให้การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และอาจส่งผลมาถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล

2.6 การดำเนินคดีและการกั้นกรองคดีชั้นพนักงานอัยการ

2.6.1 การดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการจะฟ้องคดีใดต่อศาลได้ จะต้องมีการสอบสวนความผิดนั้นมาก่อน โดยกฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน³⁶ เนื่องจากพนักงานอัยการไม่มีอำนาจเริ่มคดี รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือสอบสวนคดีอาญาได้เอง ดังนั้นพนักงานอัยการจะฟ้องคดีใดได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นและสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนเสียก่อน จากนั้นพนักงานอัยการจึงใช้ดุลพินิจสั่งคดี

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่ออัยการได้รับความเห็นจากพนักงานสอบสวนพร้อมกับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ถือว่าคดีดังกล่าวตกอยู่ในอำนาจของอัยการ อัยการมีหน้าที่พิจารณากั้นกรองพยานหลักฐานในคดีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนว่ามีเหตุสมควรที่จะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือไม่ ดังนั้นคำสั่งของอัยการที่วินิจฉัยสำนวนการสอบสวน ถือเป็นคำสั่งในทางคดี (Law Adjudication) ซึ่งมีผลทางกฎหมาย เช่น มีคำสั่งให้งดการสอบสวน คำสั่งฟ้อง คำสั่งไม่ฟ้อง เป็นต้น

ก่อนที่จะมีการสั่งคดี อัยการต้องพิจารณาจากสำนวนการสอบสวนอย่างละเอียดรอบคอบและต้องทำความเข้าใจในสำนวนการสอบสวน โดยมีรายละเอียดดังนี้³⁷

- 1) ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากการสอบสวน โดยระบุวัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 2) การพิจารณาหลักฐานในสำนวนว่าเป็นพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้หรือไม่ เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ รวมทั้งคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน
- 3) แนวทางการดำเนินคดีจากพยานหลักฐาน คำรับสารภาพ และข้อกฎหมายจะทำให้ศาลลงโทษได้หรือไม่

³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 120.

³⁷ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547, ข้อ 56.

4) คำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามข้อหาและบทกฎหมายใด การขอเพิ่มโทษ การขอบวกโทษต่อจากคดีอื่น และคำสั่งเกี่ยวกับของกลางในคดี รวมทั้งจะใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยได้หรือไม่

บทบาทของอัยการนั้นกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ในการกลั่นกรองสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ดังนั้นหากอัยการเห็นว่าสำนวนการสอบสวนยังมีความบกพร่องอยู่ อัยการต้องดำเนินการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานให้มีความแน่ชัดขึ้น แต่เนื่องจากอำนาจในการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานหรือสอบสวนพยานเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน ดังนั้นอัยการจึงต้องดำเนินการผ่านทางพนักงานสอบสวน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 วิธี คือ การสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม และการสั่งให้ส่งพยานมาเพื่อซักถาม³⁸

1) การสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อที่จะทำให้อัยการพิจารณาพยานหลักฐานในคดีให้ความแน่ชัดเสียก่อนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่ แม้ว่าผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพ อัยการก็ควรต้องพิจารณาพยานหลักฐานอื่นๆ ประกอบเพื่อความแน่ชัดเสียก่อนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ ซึ่งหากพยานหลักฐานไม่แน่ชัดก็ควรสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม

2) การสั่งให้ส่งพยานมาเพื่อซักถาม โดยหากอัยการมีความสงสัยในคดีว่าผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีจะไม่ได้รับความเป็นธรรมในการสอบสวนที่ดี หรือมีเหตุสงสัยว่าพยานให้การโดยไม่สมัครใจ หรือให้การขัดต่อความเป็นจริง หรือมีเหตุอื่นที่อัยการเห็นว่า การซักถามจะได้รับความชัดเจน อัยการอาจสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานคนใดมาเพื่อซักถามก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความกระฉับกระชวยในการสั่งคดีของอัยการต่อไป

เมื่ออัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ให้อัยการปฏิบัติดังนี้ ถ้าอัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าอัยการเห็นควรสั่งฟ้องให้ออกคำสั่งฟ้อง แต่บทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการสั่งคดีดังกล่าวไว้ ดังนั้นอัยการจึงใช้ดุลพินิจเองโดยพิจารณาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในสำนวนว่า “มีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่” แล้วจึงจะพิจารณาต่อไปว่าพยานหลักฐานในขณะนั้นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาเพื่อให้ศาลได้พิจารณาต่อไปหรือไม่เพียงใด หากคิดว่าพยานหลักฐานเพียงพอและรับฟังได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด หากสั่งฟ้องแล้วมีโอกาสที่เป็นได้อย่างสูงที่ศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ต้องหาก็จะมีคำสั่งฟ้อง

แต่หากกรณีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ อัยการก็ต้องสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนเรียกพยานมาเพื่อซักถาม เมื่อยังไม่มีพยานหลักฐาน

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (2) (ก) และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547, ข้อ 69 และข้อ 70.

เพียงพออีก อัยการจะต้องมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาและผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนก็ตาม แต่ทั้งนี้กรณีที่ยานหลักฐานยังไม่พอเพียงและเป็นที่น่าสงสัยอัยการไม่สามารถอ้าง “หลักยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยให้แก่ผู้ต้องหา” ได้ เพราะหลักดังกล่าวเป็นหลักที่ใช้ในกระบวนการศาล³⁹ เนื่องจากการพิจารณาคดีของศาลเป็นการวินิจฉัยว่า “จำเลยได้กระทำผิดหรือไม่” แต่การพิจารณาคดีของอัยการเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานว่ามีพอเพียงที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาลหรือไม่เท่านั้น⁴⁰ ไม่ต้องพิสูจน์ถึงขนาดที่ว่าปราศจากข้อสงสัย (proot beyond a reasonable doubt)

โดยอำนาจหน้าที่ของอัยการหากอัยการเห็นควรสั่งฟ้อง ถือว่าไม่ต้องมีการตรวจสอบดุลพินิจในการสั่งฟ้องดังกล่าวอีก อัยการสามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้เลย ส่วนจะมีการตรวจสอบคดีอีกครั้งโดยศาลหรือไม่นั้น กฎหมายบัญญัติให้อำนาจศาลในการสั่งไต่สวนมูลฟ้องได้ ซึ่งปกติแล้วศาลจะไม่ได้ไต่สวนมูลฟ้องกรณีอัยการเป็นโจทก์เพราะศาลถือว่ามีการสอบสวนโดยองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนแล้ว และมีการถ่วงรอกอีกครั้งโดยองค์กรที่ทำหน้าที่ฟ้องร้อง ซึ่งคดีอาญาที่ฟ้องโดยอัยการศาลใช้หลักความเชื่อใจว่าการตรวจสอบคดีในชั้นตอนสอบสวนและฟ้องร้องนั้น ได้ทำมาอย่างดีแล้ว

แต่หากอัยการมีคำสั่ง “ไม่ฟ้อง” กรณีนี้จะต้องมีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของอัยการอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเป็นกรณีในกรุงเทพมหานครให้อัยการส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไม่ฟ้องไปยังผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แต่ถ้าเป็นกรณีในต่างจังหวัดได้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นสั่งไม่ฟ้องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อพิจารณา ซึ่งหากบุคคลดังกล่าวเห็นชอบด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องคดีของอัยการก็ถือว่า “เด็ดขาด” แต่หากบุคคลดังกล่าวมีความเห็นแย้งกับความเห็นของอัยการ กล่าวคือมีความเห็นว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา กรณีดังกล่าวจะต้องส่งสำนวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด⁴¹

การดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการใช้หลักการดำเนินคดีโดยใช้ดุลพินิจ โดยต้องมีการตรวจสอบความจริงในคดี อย่างมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) ซึ่งถือได้ว่าพนักงานอัยการจะเป็นผู้ถ่วงรอกสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเสนอมา

ในทางวิชาการความรับผิดชอบของพนักงานอัยการมี 4 ประการ คือ

- 1) รับผิดชอบในความถูกต้องชอบด้วยกฎหมายของการสอบสวน
- 2) รับผิดชอบในความถูกต้องชอบด้วยระเบียบของการสอบสวน

³⁹ กุลพล พลวัน. (2530, มิถุนายน). “ปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ.” วารสารอัยการ, 10, 114. หน้า 29.

⁴⁰ กุลพล พลวัน. เล่มเดิม. หน้า 29.

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 145.

3) รับผิดชอบในความละเอียดรอบคอบของการสอบสวน

4) รับผิดชอบในการเชื่อถือได้ของการสอบสวน⁴²

2.6.2 การกลั่นกรองคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ

การที่อัยการทำหน้าที่วินิจฉัยคดีว่าเห็นควรฟ้องหรือไม่ฟ้องนั้น เป็นอำนาจกึ่งตุลาการ ดังเช่น ตุลาการหรือศาลที่ต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายให้โอกาสคู่ความในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ อัยการจึงต้องทำหน้าที่โดยเป็นกลางให้โอกาสทั้งฝ่ายผู้เสียหาย และผู้ต้องหาในการแสดงพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ ไม่ควรเชื่อดังแต่ได้รับสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดตามที่พนักงานสอบสวนได้เสนอความเห็นมา กล่าวคือ อัยการต้องไม่คิดว่าตนเองเป็นโจทก์ฟ้องผู้กระทำความผิดเท่านั้น โดยต้องปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรุก (Active Role) แสวงหาพยานหลักฐานต้องค้นหาความจริง ไม่เพียงแต่คิดว่าฟ้องแล้วให้ศาลเป็นผู้ตัดสินคดี ในการปฏิบัติงานของอัยการ มักจะกล่าวถึงเฉพาะสิ่งที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำผิด ปลอ้ยให้การแสดงสิ่งที่เป็นคนแก่จำเลยเป็นหน้าที่ของจำเลยในการพิสูจน์ข้อกล่าวหาเหมือนกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน โดยคิดว่าเป็นโจทก์ฟ้องร้องอันเป็นการยึดอยู่ในระบบกล่าวหา จนอัยการบางคนมุ่งมั่นแต่จะทำให้จำเลยถูกพิพากษาลงโทษจำคุกมากกว่า ค้นหาความจริงว่าการกระทำดังกล่าวมีความผิดหรือมีการกระทำโดยจำเลยหรือไม่อย่างไร ซึ่งผิดกับแนวคำพิพากษาที่เคยวางหลักไว้⁴³

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้ออกระเบียบปฏิบัติให้อัยการสามารถรับคำร้องขอความเป็นธรรมจากผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับคดีได้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม⁴⁴ นอกจากนี้ที่ประชุม นักกฎหมายทั่วโลกเกี่ยวกับกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 24-30 สิงหาคม 2507 เรื่อง “บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา” ได้ลงความเห็นว่ อัยการควรให้ความสนใจต่อผู้กระทำผิดในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งต่อศักดิ์ศรีของเขา ในฐานะที่เป็นมนุษย์และต่อสิทธิและส่วนได้เสียของเขาด้วยเหตุนี้วิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจึงต้องให้เหมาะสมแก่แต่ละบุคคลและเพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะปรับปรุงและให้กลับเข้าสู่สังคมได้ โดย

⁴² Vgl. Karl Peters, Strafprozess 2. Aufl., Karlsruhe 2966s 143.

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 791/2455 วินิจฉัยว่า “ข้าราชการเป็นอัยการว่าความแผ่นดิน ควรเข้าใจหน้าที่ว่า จะต้องรักษายุติธรรม ไม่ถือเอาเปรียบคนยาก ไม่น่าจะให้ความลำบาก ก็อย่าแกล้งให้มีขึ้น ไม่ใช่ว่าคาดหมัดตั้งมวายเป็นคู่แข่งกับราษฎรเขม้นขมก แต่ที่ที่จะ ให้ความให้ได้จริงกระจำงปรากฏปลดเปลื้องข้อสงสัยในอรรถคดี ทำดังนี้ดอกได้ชื่อว่าตรงต่อหน้าที่ราชการ...”

⁴⁴ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547, ข้อ 48.

อัยการย่อมต้องมีมนุษยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ในการประจันหน้ากับผู้ต้องหาในการพิจารณาความผิดในการสอบสวนและวิธีใช้ในการสอบสวนในการฟ้องร้องและขอให้ลงโทษ โดยจะต้องคุ้มครองส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องไม่เฉพาะของสังคมเท่านั้น แต่ของจำเลยด้วย

นอกจากนี้ อัยการต้องนำพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบและเป็นพยานในคดีที่รู้เห็นเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในการนำสืบต่อศาล อัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมา ถ้าเห็นว่าพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบและเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา อัยการไม่ควรอ้างเป็นพยาน อัยการอาจตรวจสอบพบจากการพิจารณาอ่านสำนวนการสอบสวน ซึ่งเมื่อพบก็ไม่ควรระบุในบัญชีพยาน แต่ถ้าอัยการไม่พบระหว่างการอ่านสำนวนการสอบสวน จนกระทั่งมีคำสั่งฟ้องจำเลยต่อศาล เมื่ออัยการได้พบกับพยานเพื่อสอบถามพยานในการจะนำพยานเข้าสืบต่อศาล ถ้าอัยการรู้ว่าพยานดังกล่าวเป็นพยานที่ไม่ชอบเป็นผลร้ายต่อจำเลย อัยการควรพิจารณาตัดพยานนั้นเสีย ไม่ควรนำพยานเข้าสืบต่อศาล โดยให้จำเลยต่อสู้คดีเอง

สำหรับการสังคดีของพนักงานอัยการนั้น แม้ในคดีที่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติของสำนักงานอัยการสูงสุดนั้น อัยการสูงสุดได้ชี้ขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่เป็นผู้กระทำผิด แต่มีเหตุอันควรไม่ฟ้องมาแล้วหลายเรื่อง อีกทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ปัจจุบันนั้น นอกจากจะไม่มีบทบัญญัติบังคับให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดี แต่กฎหมาย⁴⁵ ยังบัญญัติให้พนักงานอัยการสามารถถอนฟ้องได้ด้วย อันแสดงให้เห็นว่าหลักการดำเนินคดีอาญาของอัยการ คือ หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ นั่นเอง⁴⁶

---

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 บัญญัติว่า “คดีอาญาซึ่งได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้ว จะนำมาฟ้องอีกหาได้ไม่ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในข้อยกเว้นต่อไปนี้”

(1) ถ้าพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีอาญา ซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้ว ได้ถอนฟ้องคดีนั้นไป การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(2) ถ้าพนักงานอัยการถอนคดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวไปโดยมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(3) ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว”

⁴⁶ คณิต ฉน คร และสหาย ทรัพย์สุนทรกุล. เล่มเดิม. หน้า 43-44.